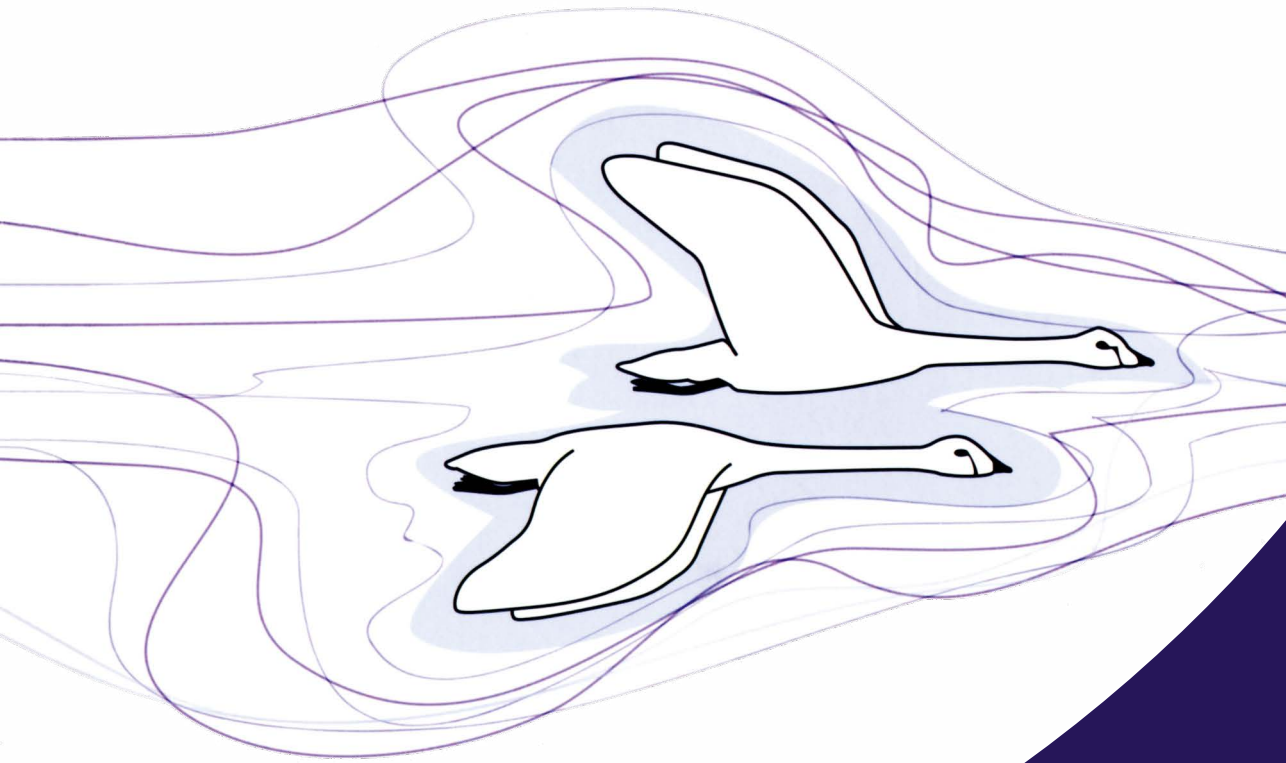

Språk i Norden 2020

Språk i Norden 2020

Språk i Norden ges ut
med stöd av
Nordiska Ministerrådet

**Språk i Norden ges ut
med stöd av
Nordiska Ministerrådet**

Utgiven av Nätverket för språknämnderna i Norden, 2020

Copyright: Författarna och Nätverket för språknämnderna i Norden
ISSN: 2246-1701

Innehåll

Förord	5
<i>Gabriella Sandström</i>	
Ny nordisk språklitteratur utgiven 2019	
<i>Danmark, Marianne Rathje</i>	6
<i>Finland, Anna Maria Gustafsson</i>	15
<i>Färöarna, Kristin Magnussen</i>	22
<i>Island, Ágústa Þorbergsdóttir</i>	23
<i>Norge, Dagfinn Rødningen</i>	25
<i>Sápmi, Marko Marjamaa</i>	31
<i>Sverige, Gabriella Sandström</i>	33
Adresser till språknämnderna i Norden 2020	44

Förord

Språk i Norden är en årsskrift som ges ut av Nätverket för språknämnderna i Norden. Den publiceras numera enbart elektroniskt på publikationsportalen Tidsskrift.dk, som Det Kongelige Bibliotek i Danmark tillhandahåller. Den är tillgänglig på webbadressen <https://tidsskrift.dk/sin>.

Språk i Norden har kommit ut sedan 1970 under detta namn och firar därmed sitt 50-årsjubileum i år. Den redigeras av de nordiska sekreterarna på språknämnderna (eller motsvarande) i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Huvudredaktör för denna utgåva är från Sverige.

I denna utgåva av Språk i Norden finns en översikt över publikationer och ordböcker som givits ut i de nordiska länderna under det gångna året. Årsskriften innehåller dessutom en aktuell adresslista till språknämnderna (eller motsvarande) i Norden.

Redaktionen för Språk i Norden 2020 har bestått av Ágústa Þorbergsdóttir (Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum), Anna Maria Gustafsson (Institutet för de inhemska språken, Finland), Marianne Rathje (Dansk Sprognævn), Dagfinn Rødningen (Språkrådet, Norge) och Gabriella Sandström (Språkrådet, Sverige).

Stockholm i maj 2020

Gabriella Sandström
Huvudredaktör

Ny språklitteratur 2019

Danmark

Marianne Rathje

Bjerg, Kresten, 2019: Den digitale læsers hjerne. En skriveguide til fagfolk. Hans Reitzels Forlag. 2. udgave. 214 s.

Den digitale læsers hjerne er en bog om faglig formidling i digitale medier, og bogen stiller bl.a. spørgsmålet: Hvordan får man læseren til at koncentrere sig lige så godt om den digitale tekst som den analoge? Denne 2. udgave er bl.a. opdateret med nye eksempler og to nye skriveråd, bl.a. om faglig formidling på Facebook og LinkedIn.

Bjerke, Nanna Kalinka og Lars Thorstensen, 2019: Den store bandeord – fuld af lort og en helvedes bunke skældsord. Gads Forlag. 205 s.

Bogen er en humoristisk og rigt illustreret gennemgang af danske bandeord og skældsord og er skrevet til store børn over 12 år. Den kan dog også læses af voksne og personer der har brug for en indføring i det danske sprogs grove ordforråd. Bogen indeholder bl.a. en gennemgang af hvad et bandeord er, og hvilke typer af bandeord der findes i dansk.

Bostrup, Lise, 2019: Med ja-hatten på. Idiomatiske vendinger i moderne dansk. Forlaget Bostrup. 130 s.

Bogen oplister ca. 2.000 idiomatiske udtryk, som er i brug i dagens Danmark, og angiver deres betydning. Bogen består af en indledning om idiomatiske vendinger og to ordlister, der er ordnet henholdsvis tematisk og efter den overførte betydning.

Christensen, Lisa Holm og Robert Zola Christensen, 2019: Dansk grammatik. 4. udgave. Syddansk Universitetsforlag. 344 s.

Dansk grammatik favner både morfologi, ordklasser, syntaks og semantik og er beregnet til studerende på videregående uddannelser. 4. udgave fører

bogen up to date med gældende retskrivning, og der er kommet flere nye afsnit til.

Dansk Sproghistorie III: Bøjning og bygning. Red. af Ebba Hjorth, Henrik Galberg Jacobsen, Bent Jørgensen, Birgitte Jacobsen, Merete Korvenius Jørgensen og Laurids Kristian Fahl. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Aarhus Universitetsforlag 2019. 432 s.

I en årrække har dette værk været på vej; det er blevet til som et kollektivt projekt med mange bidragydere. Bidragene til de enkelte emner er blevet skrevet af autoriteter på de pågældende områder. Ud over seks trykte bind omfatter værket hjemmesiden danskspoghistorie.dk. Formålet med *Dansk Sproghistorie* er at skabe og viderebringe ny erkendelse om og indsigt i det danske sprogs historie fra de første runeindskrifter til dagens sprog og dermed bidrage til den sproglige refleksion i Danmark, både blandt læg og lærde.

Bind III handler om bøjning, syntaks, dialekter og sociolekter.

Danske Studier 2019. Red. af Simon Skovgaard Boeck og Henrik Blicher under medvirken af Lasse Stein Holst og Andrea Stengaard. Universitets-Jubilæets danske Samfund nr. 600. 2019. 296 s.

Af bindets indhold er der i denne sammenhæng grund til at fremhæve Kathrine Thisted Petersen: Mennesker – *han, hun, den* eller *det*? Genusforenkling og genusændring fra gammeldansk til moderne dansk. Med sideblik til svensk, Peter Juul Nielsen: Til genitivapostroffen's forsvar, Anne Kjærgaard, Gitte Gravenegaard, Winnie Collin & Karen Holk Jeppesen: Myndigheder og borgere – modstandere eller samarbejdspartnere? Borgeres oplevelser af to versioner af et brev om sygedagpenge, Seán D. Vrieland: Second plural *r*-endings in older Danish and Norwegian.

Danske talesprog 19. København: Nordisk forskningsinstitut, Center for dialektforskning og Museum Tusulanum 2019. 227 s.

Dette nummer af *Danske talesprog* indeholder 7 artikler: Karen Margrethe Pedersen: Grammatisk analyse af to dialektale konstruktioner: *der var mange (og) var glade for det*, Marie Herget Christensen: Sætningskløvnings i moderne talt dansk, Eva Skafte Jensen: *Gitte og mig* – kasus i paratagmer i moderne dansk talesprog, Holger Juul, Nicolai Pharao og Jacob Thøgersen: Stemthed og afstemthed i danske sonoranter, Jann Scheuer: Tonegang i fynsk. Akustisk analyse af dialektoptagelser, Marie Maegaard og Malene Monka: Sprogforandring over tre generationer i Nordjylland, Sønderjylland og på Bornholm: Standar-

disering i forskellige tempi, Kristine Køhler Mortensen: At tale lokalt normalt i Hirtshals. Sprogideologier blandt tre generationer i Nordjylland.

Nummeret indeholder også dialektforskeren og sociolingvisten Inge Lise Pedersens samlede bibliografi (1971–2019) i anledning af hendes 80-års fødselsdag.

Daugaard, Hanne Trebbien, Holger Juul og Anne-Mette Veber Nielsen, 2019: Skub på ordene. Ordtilegnelse på mellemtrinnet. Akademisk Forlag. 151 s.

Skub på ordene giver lærere, læsevejledere og lærerstuderende viden om ordtilegnelse og redskaber til at arbejde med ordkendskab i undervisningen på mellemtrinnet.

Dialekter i rigt mål. Modersmål-Selskabets årbog 2019. Modersmål-Selskabet. 376 s.

I *Dialekter i rigt mål* har årbogsudvalget samlet en lang række tekster om de danske dialekter, fx Inge Lise Pedersen: Hovedtrækkene i de danske dialekter frem til 1950, Malene Monka: Dialekterne under afvikling siden ca. 1950, Jonas Nygaard Blom: Sådan siger vi det på Fyn, Mathias Strandberg: Vad är danskt och vad är svenskt i Skånes dialekter?, Ditte Zachariassen: Nye sprogvarianter – en aarhusiansk bydialekt.

Engberg-Pedersen, Elisabeth, Kasper Boye og Peter Harder, 2019: Semantik. Samfundslitteratur. 303 s.

Denne bog giver en grundlæggende indføring i analyse af ords og sætningers betydning med eksempler og øvelser. Bogen kan bruges som selvstudium eller som introduktionsbog for studerende på sprogstudier.

Eriksen, Nicolai Rekve, 2019: Eksamensgenrerne dansk stx. Systeme. 96 s.

Bogen præsenterer de tre skriftlige eksamensgenrer: analyserende artikel, debatterende artikel og reflekterende artikel. Bogen giver forslag til hvordan man kan didaktisere arbejdet med genrerne, og henvender sig til undervisere og elever på stx (studentereksamen).

Fredslund, Jakob, 2019: Godt ord igen. Hexameter. 145 s.

Bogen er baseret på internetordbogen af samme navn. Her sætter en algoritme to ord fra Retskrivningsordbogen sammen til et nyt, sammensat ord.

Herefter giver brugerne ordene deres mening. Denne bog er en samling af de bedste og de sjoveste af disse ord.

Gandil, Trine Lykke, 2019: Betydeligt. En grundbog i morfologi for undervisere i læsning og stavning. Samfundslitteratur. 176 s.

Bogen henvender sig til undervisere på mellemtrinnet og i udskoling, men kan læses af alle med interesse for morfologi.

Hansen, Erik og Lars Heltoft, 2019: Grammatik over det Danske Sprog. Bind I-III. Det Danske Sprog og Litteraturselskab. 2. udgave.

Den nye udgave af værket er et genoptryk med enkelte rettelser.

Jensen, Tina, 2019: Dansk i praksis. Systime. 239 s.

Bogen giver konkrete ideer til hvordan man kan arbejde danskfagligt i en praksis- og anvendelsesorienteret kontekst på hf (højere forberedelseseksamen).

LexicoNordica 26. Red. af Sturla Berg-Olsen og Emma Sköldberg. Nordisk Forening for Leksikografi 2019. 344 s.

LexicoNordica er et nordisk tidsskrift som udkommer en gang om året. Det indeholder videnskabelige artikler om leksikografi og anmeldelser af fagbøger indenfor feltet, ordbøger og andre leksikografiske resurser. Temaet for bindet er *Nordiske ordbøger med to eller flere språk*. Bindet indeholder 3 danske bidrag inden for temaet: Poul Hansen: Statistisk modellering og prognostisering af efterspørgslen efter netordslister, Patrick Leroyer og Henrik Køhler Simonsen: Google Translate: trussel eller redning for oversættelsesordbøger?, Jacqueline Levin og Frederikke Ulv: Hvordan siger man ...? Om direkte brugerkontakt i ordbogsarbejdet.

Mål & Mæle. 40. årgang. Red. af Ken Farø og Thomas Olander. 2019. Nr. 1-3. 32 s. + 32 s. + 32 s.

Foruden brevkassen *Sprogligheder* med spørgsmål om sprog indeholder *Mål & Mæle* artikler om sprog. Af disse numres indhold er der i denne sammenhæng grund til at fremhæve Anne Larsen, Marie Maegaard og Andreas Candefors Stæhr: Bornholmsk i dag – dialektudtynding og ny værdi af dialekten (nr. 3), Henrik Gottlieb: Engelske lån i dansk. Om det danske bidrag til GLAD, den globale anglicisme-database (nr. 3).

Nielsen, Bodil, 2019: Skriv kort og godt. En skriveidaktik om brugstekster og fagtekster. Hans Reitzels Forlag. 208 s.

Bogen handler om undervisning i at skrive sagtekster i dansk på alle klassetrin. Den henvender sig til alle der studerer, underviser og vejleder i skriftlig fremstilling i grundskolens danskfag.

Ny forskning i grammatik 26. Red. af Merete Birkelund, Henrik Jørgensen og Sten Vikner. Dansk Sprognævn 2019. 190 s.

Ny forskning i grammatik giver læseren et indblik i den nyeste nationale sprogforskning inden for dansk og en lang række fremmedsprog. Af bindets artikler kan nævnes Kasper Boye, Maria Messerschmidt, Josefine Straube Hansen og Victoria Schaffalitzky de Muckadell: Grammatikalisering af danske præpositioner, Eva Skafte Jensen: Peter og mig, vi gik i biografen. Paratagmer i ekstraposition i dansk, Katrine Falcon Søby og Line Burholt Kristensen: Hjælp! Jeg har mistede min yndlings rød taske. Et studie af grammatikafvigelser.

NyS. Nydanske Sprogstudier 56. Red. af Margrethe Heidemann Andersen, Tanya Karoli Christensen, Ken Ramshøj Christensen, Jan Heegård, Thomas Wiben Jensen, Marianne Rathje og Jacob Thøgersen. Udgivet af Dansk Sprognævn 2019. 179 s.

Bind 56 er et temanummer om *multimodalitet*. Det indeholder 5 artikler: Brian L. Due, Simon B. Lange, Mie Femø Nielsen, Thomas L.W. Toft, Jeanette Landgrebe, Rikke Nielsen og Liv Hassert: Den andens ansigt: Afdækning af deltagerorientering via multimodal interaktionsanalyse, Alexandra Holsting, Cindie Aaen Maagaard og Nina Nørgaard: Kan man lære at skifte gear? En multimodal tilgang til plot i den litterære tekst, Patrizia Paggio og Costanza Navarretta: Multimodal feedback i social interaktion, Søren Beck Nielsen: Computerskrivning integreret i samtaledeltagelse, Tanja Alexandra Junge: Hører du overhovedet efter? En undersøgelse af talerens mimik i en situation med manglende respons.

NyS. Nydanske Sprogstudier 57. Red. af Margrethe Heidemann Andersen, Tanya Karoli Christensen, Ken Ramshøj Christensen, Jan Heegård, Thomas Wiben Jensen, Jacob Thøgersen og Elisabeth Muth Andersen. Udgivet af Dansk Sprognævn 2019. 160 s.

Bind 57 indeholder 4 artikler: Jonas Nygaard Blom og Michael Ejstrup: BRÆJKNING NEWS: En eksperimentel undersøgelse af fejlobservante læsers holdninger til ukorrekte og korrekte stavemåder opfattet som stavfejl i ny-

hedsrubrikker på nettet, Anna Steenberg Gellert, Signe Wischmann og Elisabeth Arnbak: Kontekst-orienteret ordkendskabsundervisning for elever i 5. klasse med begrænset dansk ordforråd: En undersøgelse af korttids- og langtidseffekter, Sune Gregersen: Årsagssætninger med *fordi* i (formelt) dansk talesprog, Rie Obe og Hartmut Haberland: Japanske interaktive partikler i dansk oversættelse.

Nyt fra Sprognævnet. Dansk Sprognævn. Publiceret på <https://dsn.dk/nyt/nyt-fra-sproгнаevnet>. 2019, nr. 1-2.

Numrene indeholder et udvalg af sproglige spørgsmål til Dansk Sprognævn, bogomtaler og artikler om sproglige forhold, fx Margrethe Heidemann Andersen: Shotgun (nr. 1), Marianne Rathje og Mette Nielsen: Punktum – et tegn i forandring (nr. 2), Sabine Kirchmeier: Dansk sprogteknologi i verdensklasse (nr. 2).

Nyt fra Sprognævnet har normalt 4 årlige numre, men har holdt pause på grund af flytning og personaleudskiftning. Tidsskriftet er åbnet igen i juni 2019.

Ord & Sag 39. Aarhus Universitet 2019. 64 s.

Ord & Sag udgives af Peter Skautrup Centret for Jysk Dialektforskning ved Aarhus Universitet. Nummeret indeholder videnskabelige såvel som populærvidenskabelige artikler om jysk sprog, fx Yonatan Goldshtein og Rasmus Puggaard: Overblik over danske dialektoptagelser, Marie Birkkjær Jacobsen: Synnejysk å skrift.

Rask. International Journal of Language and Communication 49. University of Southern Denmark, Department of Language and Communication 2019. 147 s.

Nummeret indeholder 7 artikler der tager udgangspunkt i oplæg holdt ved konferencen *15. Nordiske Symposium om Børnesprog*. Fra nummeret kan nævnes: Eva Lindström og Elisabeth Zetterholm: Tangentnedslag och pauser i flerspråkelige elevers skrivproces.

Rask. International Journal of Language and Communication 50. University of Southern Denmark, Department of Language and Communication. 2019. 209 s.

Fra nummeret kan nævnes: Laila Kjærbaek og Caroline Schaffalitzky de Muckadell: Sprog i børnehaveklassen.

Ravn, Flemming André Philip, 2019: Dansk-moderne hebraisk ordbog.

Special-pædagogisk forlags indvandrerordbøger. 2. udgave. 470 s.

I denne 2. udgave er der tilføjet flere tusinde nye ord og eksempler.

Solgaard, Leila Al-Zagheer Solgaard og Knud Øllgaard, 2019: Lær dansk med tv-serier. Systime. 153 s.

Bogen er beregnet til danskundervisning for udlændinge og viser en række undervisningsforløb der tager udgangspunkt i fem danske tv-serier: *Krøniken*, *Arvingerne*, *Bedrag*, *Borgen* og *Herrens Veje*.

Sprog & Samfund. Nyt fra Modersmål-Selskabet. 37. årgang, 2019, nr. 1, 2, 3, 4. 20 s. + 20 s. + 16 s. + 20 s.

Foruden anmeldelser af sprog litteratur og omtaler og referater af sproglige arrangementer indeholder numrene kortere artikler om forskellige sproglige forhold, fx Michael Ejstrup: Københavnsk – en dialekt med specielle træk (nr. 2).

Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik 68. Roskilde Universitetsforlag. 103 s.

Nr. 68 er et temanummer om *læringsrum* og indeholder bidrag af bl.a. Bugge Lind Petersen: Arabisk i danskstimen – didaktiske udfordringer i det flersproglige læringsrum, Petra Daryai-Hansen, Natacha Drachmann og Ana-Vera Meidell Sigsgaard: Flersprogethedsdidaktik i fremmedsprogssag.

Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik 69. Roskilde Universitetsforlag. 86 s.

Nr. 69 er et temanummer om *dannelse* og indeholder bidrag af bl.a. Ida Klitgård: Intersproglig tekstsprogs kultur – en udvidelse af dannelsesbegrebet, Ana Kanareva-Dimitrovska: Hvordan kan man spore udvikling af interkulturelle kommunikative kompetencer i onlineinteraktioner? En metodologisk refleksion.

Sprogkræsen. Nyt fra Den Danske Sprogkreds. 2. årgang, 2019, nr. 2, 3, 4, 5. 32 s. + 32 s. + 32 s. + 32 s.

Numrene indeholder omtaler og referater af sproglige arrangementer, interviews med sprogpersoner, anmeldelser af sprog litteratur og sprogarrangementer samt kortere artikler om forskellige sproglige forhold, fx Lise Bostrup: Din mor er en skildpadde! (nr. 2), Lise Bostrup: Dansk sprogrøgt – findes den i dag? (nr. 3), Lise Bostrup: Ekskluderende og inkluderende sprog (nr. 4).

Togeby, Ole, 2019: Om tegn. Analogi, konvention, situationalitet. Aarhus Universitetsforlag. 274 s.

Bogen handler om semiotik, læren om tegn. Den indeholder bl.a. kapitlerne *Definitionen på begrebet tegn*, *Tegnenes opståen og udvikling*, *Tegntyper* og *Siger et billede mere end 1.000 ord?*.

Yes, det er coolt. Moderne Importord i Dansk. Red. af Margrethe Heidemann Andersen og Pia Jarvad. Sprognævnets konferenceserie 6. Dansk Sprognævn 2019. 400 s.

Baggrunden for udgivelsen er den konference der afsluttede forskningsprojektet *Yes, det er coolt. Den fremmedsproglige påvirkning af dansk*, som har været et centralt projekt for Dansk Sprognævn siden 2017. Projektet udspringer af det nordiske forskningsprojekt *Moderne Importord i Sprogene i Norden*. Hovedpointen med forskningsprojektet og rapporten har været at belyse den fremmedsproglige – det vil først og fremmest sige engelske – påvirkning af dansk i dag.

Rapporten indeholder følgende artikler: Margrethe Heidemann Andersen: Hvad er moderne importord? Om de metodiske og teoretiske overvejelser bag excerperingen af moderne importord, Margrethe Heidemann Andersen: Moderne importord i danske aviser, Philip Diderichsen: Moderne importord over tid i høj opløsning, Philip Diderichsen: Tidslinjen: Dansk Sprognævns n-gram-viewer, Margrethe Heidemann Andersen: Moderne importord i retskrivningsordbøgerne, Jørgen Nørby Jensen: Antallet og arten af moderne importord i Nye ord i dansk 1955 til i dag, Hanne Ruus og Jørgen Schack: Genstridige kerneord. Bestemmelse af kerneord i materiale fra 1970-74 og fra 2012-16, Jørgen Schack: Kerneimportord, Henrik Gottlieb: Danske anglicismer i GLAD-projektet, Pia Jarvad: Tilpasning af moderne importord til dansk, Margrethe Heidemann Andersen: Særskrivningsfejl blandt moderne importord, Margrethe Heidemann Andersen: Afløsningsord eller direkte lån?, Helge Sandøy: Projektet Moderne Importord i Språka i Norden, Hanne Ruus: Danske Importord før 1300 – deres efterliv i nutidsdansk.

17. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog. Aarhus Universitet. 11.-12. oktober 2018. Red. af Yonathan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen og Tina Thode Hougaard 2019. 590 s.

Siden 1986 har sprogforskere fra ind- og udland hvert andet år mødtes i Århus for at sætte fokus på udforskningen af det danske sprog. På det 17. møde deltog 51 forskere med i alt 41 foredrag. En række af dem er trykt i den foreliggende rapport.

Af rapportens artikler kan nævnes Margrethe Heidemann Andersen: Yes, det er coolt. Moderne importord i danske aviser, Ulf Dalvad Berthelsen, Tina Thode Hougaard og Mette Vedsgaard Christensen: Medialekter i et grammatisk og didaktisk perspektiv, Jonas Nygaard Blom og Michael Ejstrup: Læsernes holdninger til journalisters stavfejl i digitale medier, Andrea Bruun: Det indefinite pronomener *man* brugt som 1. person singularis i samtaler, Ken Ramshøj Christensen og Anne Mette Nyvad: De her sætninger er jeg vilde med! Sproglig variation i prædikative adjektivs kongruensmønstre, Tanya Karoli Christensen og Marie Bojsen-Møller: Sproglige virkemidler i indirekte trusler, Philip Diderichsen og Jørgen Schack: Nye danske kerneord – kerneordskorpus 2.0, Anna Jespersen og Míša Hejná: Rødgrød med fløde? Hvilke sproglige aspekter af det danske sprog kæmper andetsprogtalere med?, Anne Larsen: Dialekt og sociale medier. Unges brug af dialekt på Facebook og Messenger, Marianne Rathje: Afvigelser fra retskrivningsnormen i universitetsopgaver, Jørgen Schack, Eva Skafte Jensen og Jan Heegård Petersen: "Tak til alle de der gør en indsats for vores sikkerhed". Bag om dronningens kasusvalg, Søren Sandager Sørensen, Andrea Bruun, Maria Jørgensen, Ehm Hjorth Miltersen og Jakob Steensig: *Øh(m)* i samtalegrammatik.dk.

Finland

Anna Maria Gustafsson

Henricson, Sofie & Jan Lindström (red.), 2019: Språk och interaktion 4.

Helsingfors: Nordica Helsingensia 56.

Språk och interaktion är en språkvetenskaplig skriftserie som utges av Finsku-griska och nordiska avdelningen vid Helsingfors universitet. Serien utgör ett forum för nordisk forskning om social interaktion och interaktionell lingvistik. Publiceringsspråk är de centralskandinaviska språken och engelska. Från och med nr 4 publiceras artiklarna löpande elektroniskt och finns tillgängliga på <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/303104>.

Språk och interaktion 4 innehåller följande artiklar: Gunilla Jansson: Hantering av ramkonflikter i vårdplaneringssamtal på ett äldreboende; Brian Due: Idéudviklingens trepartstruktur og den katalytiske funktion af kritik; Karin Hagren Idevall: Polariserade debatter om migration – Positioneringar och attityder i tv-sända valdebatter; Inga-Lill Grahn: Initierande tackhandlingar i sverigesvenska och finlandssvenska vårdamtal – sekvensorganisering och funktion; Elisabet Engdahl och Per Linell: Responsivitet, inkrementering och dynamisk förändring: Om yttranden som processer och produkter och Mats Landqvist och Anna-Malin Karlsson: ”Dom tar emot det, tar tag i det och sen så går man vidare”. Semantiskt arbete för gemensamt kunskapsbyggande i konsultationer om medfödda hjärtfel hos foster.

Hirsto, Heidi, Mona Enell-Nilsson & Nicole Keng (red.), 2019: Arbetslivskommunikation II. VAKKI-symposium XXXIX. VAKKI Publications nr. 10. VAKKI, Vasa. 192 s.

Artiklarna baserar sig på föredrag som hölls under det 39:e VAKKI-symposiet i Vasa 7–8.2.2019. VAKKI r.f. står för Forskarföreningen för översättning, fackspråklig kommunikation och flerspråkighet vid Vasa universitet. Temat för symposiet år 2019 var för andra året i rad arbetslivskommunikation. Publikationen innehåller 13 referentgranskade artiklar på finska och engelska indelade i tre delområden. För det första är det media, teknologi och filosofi, som innehåller teoretiska och empiriska bidrag på temat arbetslivskommunikationens olika kontexter, för det andra organisationskommunikation, som behandlas utifrån ledarskapskommunikation, investerrelationer och medarbetares erfarenheter. För det tredje är det området kommunikationsfärdigheter och lärande, som inkluderar ämnen som mediekunskap, språkinläring och

arbetslivskompetens och betonar vikten av att koppla undervisning och lärande till yrkesmässig praxis och gemenskap. Publikationen finns tillgänglig på www.vakki.net/publications/no10_sve.html.

Höglund, Heidi, Sofia Jusslin, Matilda Ståhl & Anders Westerlund (red.), 2019: Genom texter och världar: Svenska och litteratur med didaktisk inriktning – festskrift till Ria Heilä-Ylikallio. Åbo: Åbo Akademis förlag. 344 s.

Forskare från Finland, Sverige, Norge och Danmark har bidragit med artiklar till festskriften vars tema är läsande och skrivande i samtida textkulturer, estetiska ingångar och meningsskapande i modersmålsämnet samt språkutveckling i olika språkmiljöer. Publikationen är disponerad utifrån fyra delområden av forskningsfältet svenska och litteratur med didaktisk inriktning. Den första delen ger inblickar i den finlandssvenska kontexten. I den andra och tredje delen behandlas ett flertal aspekter på skrivande respektive litteratur och fiktion. I den avslutande delen tar artikelförfattarna sig an estetiska ingångar till ämnet. Samtliga artiklar har referentgranskats av 2–3 utomstående granskare.

Kielikello Kielenhuollon tiedotuslehti [Finska språkvårdens tidskrift]. Helsingfors: Institutet för de inhemska språken.

Tidskriften *Kielikello* utkommer gratis på nätet på www.kielikello.fi med fyra nummer per år. Också *Kielikkellos* arkiv är fritt tillgängligt på nätet. I arkivet ingår nästan alla artiklar som ingått i tidskriften sedan år 1968.

I årets första nummer togs bland annat det finska ordet *sisu* upp: *sisu* är ett viktigt fenomen och ord för finländarna, men när har man börjat använda frasen *suomalainen sisu* ('finsk sisu') och i vilka kontexter? Enligt en forskare som skriver om ämnet i numret nämns 'finsk sisu' första gången i slutet av 1800-talet och då träffande nog i samband med bastu.

Temat för årets andra nummer var flerspråkighet, internationalisering och språkens inflytande på varandra. I en artikel diskuteras bland annat varför engelskans inflytande syns på olika nivåer i språket – i ord- och namnförrådet, i språkets morfologiska och syntaktiska struktur och i skrivreglerna – och vilka fördelar och nackdelar engelskan kan föra med sig. I samma nummer ingick en artikel om språkbrukarnas attityder till användningen av engelska.

I nummer 3/2019 var temat språket inom medicin och hälsovård, bland annat en artikel på temat om man inom hälsovårdens tjänster ska tala om *kund* eller *patient*.

I årets sista nummer, 4/2019, togs bland annat ämnet dialoger upp: olika syften med dialoger, medel och begriplighet i dialoger. Ämnet diskuterades

med utgångspunkt i två olika kontexter: riksdagens plenum och Folkpensionsanstaltens rådgivningstelefon.

Utöver artiklar publiceras i *Kielikello* också olika finska språknämnders utlåtanden och rekommendationer, nyheter om aktuella ämnen inom språk- och namnvården och svar på frågor från språkbrukarna.

Lehti-Eklund, Hanna, Jannika Lassus & Caroline Sandström (red.), 2019: Folkmålsstudier 57. Helsingfors: Föreningen för nordisk filologi. 147 s.

Föreningen för nordisk filologi ger sedan 1933 ut tidskriften *Folkmålsstudier*, som innehåller artiklar i nordisk filologi eller nordistik. Sedan år 2019 utkommer *Folkmålsstudier* både i tryckt och i elektronisk form. Den elektroniska utgåvan är fritt tillgänglig på webben med ett års fördröjning på <https://journal.fi/folkmaalsstudier>.

Nummer 57 av *Folkmålsstudier* innehåller följande artiklar: Inga-Lill Grahn, Camilla Lindholm och Martina Huhtamäki: Förhandlingar om kroppen – en samtalsanalytisk studie av smärta och ansträngning i friskvårdsaktiviteter; Jannika Lassus, Mona Forsskåhl, Lieselott Nordman och Jennica Thylin-Klaus: Skriftpraktiker i storfurstendömet Finland. Administrationens skriftpraktiker sedda genom arkivmaterial; Veijo Vaakanainen: Konnektorer i avancerade svensklärarens och infödda språkbrukares texter – en systemisk-funktionell analys; Jonna Ahti: Konventioner, kommunikation och konflikter i ett finlands-svenskt chattrum; Maria Fremer: Tiltal i reklamfilm. Du-reformen i ett historiskt perspektiv; Johan Schalin: Nordiska språkens förlitterära ljudhistoria i östligt perspektiv. Nymodellering av omljudet och språkkontakt i stöpsleven.

Lindholm, Loukia, 2019: Form and Function of Response Stories in Online Advice. Åbo: Åbo Akademis förlag. 205 s.

I avhandlingen undersöks mammors berättelser i ett amerikanskt diskussionsforum på nätet där mammor söker och ger praktiska råd till varandra om föräldraskap. Fokus ligger på hur mammor konstruerar och använder sina berättelser om föräldraskap när de ger råd till varandra. Materialet består av berättelser i diskussionstrådar som fokuserar bland annat på barnavård och uppfostran, barnets fysiska och psykiska hälsa, barnets utveckling och beteende, förlösningsrädsla, problem i parförhållandet och mödrars psykiska hälsa.

Avhandlingen visar att mödrar använder berättelser för att bedöma mottagarnas problem, stödja sina egna eller andras påståenden och förmedla samt exemplifiera praktiska råd. Resultaten visar även att diskussionsdeltagarna i forumet använder berättelser på ett strategiskt sätt för att argumen-

tera med och mot varandra i moraliska frågor om till exempel vad en ”bra” eller ”dålig” mamma är. Publikationen finns tillgänglig på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-765-947-5>.

Mannila, Linda, 2019: AI och svenskan i Finland. Magma 4. Helsingfors: Tankesmedjan Magma. 96 s.

Denna rapport utreder vad artificiell intelligens (AI) betyder för det svenska i Finland. Hur väl förberedda är vi på de förändringar som artificiell intelligens för med sig och vem bär ansvaret för att inte svenskan glöms bort i den snabba utvecklingen? I rapporten kartlägger forskaren och entreprenören Linda Mannila utvecklingen internationellt och nationellt, särskilt med avseende på språkteknologiska lösningar. Därtill har hon intervjuat centrala aktörer för att belysa frågeställningar kopplade till det svenska i Finland. Hon sammanställer sina slutsatser i tio så kallade nycklar, som synliggör de möjligheter och utmaningar AI kan föra med sig med tanke på ett tvåspråkigt Finland. Utifrån dessa nycklar formulerar hon flera rekommendationer och åtgärdsförslag för hur arbetet med att säkerställa en digital framtid på svenska skulle kunna gå vidare. Rapporten finns tillgänglig på http://magma.fi/wp-content/uploads/2019/10/magma4_2019_webb.pdf.

Nurmi, Arja, Saija Isomaa & Päivi Pahta (red.), 2019: Kielten ja kirjallisuuksien mosaiikki – Näkökulmina valta, periferia ja arki. [Språkens och litteraturens mosaik – makt, periferi och vardag som perspektiv]. Tietolipas 263. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 338 s.

Boken *Kielten ja kirjallisuuksien mosaiikki* belyser språkens, litteraturens och kulturernas mångfald såväl i nutid som i historien. Den sammanför tre olika vetenskapsgrenar – språkforskning, litteraturforskning och översättningsvetenskap – och behandlar flerspråkighet och mångkulturalism framför allt ur följande perspektiv: makt, växelverkan i vardagen samt periferi. I artiklarna redogörs för hur maktrelationer påverkar relationerna mellan språk och litteraturer samt språkens och litteraturens synlighet och prestige. Här belyses de mångfasetterade kopplingarna mellan språkliga val i vardagen, språkpolitik och maktens nätverk.

Pietikäinen, Sari & Anne Mäntynen, 2019: Uusi kurssi kohti diskurssia [Ny kurs mot diskursen]. Tammerfors: Vastapaino. 328 s.

I boken undersöker författarna förhållandet mellan språkbruk och social verksamhet samt språkets sätt att skapa betydelse. Boken erbjuder en aktuell introduktion till diskursforskningen, dess centrala begrepp och de nyaste in-

riktningarna på området. I boken presenteras de viktigaste rönen från diskursforskningen och dess tillämpning. Därtill lyfter den fram politiseringen av kunskap och betydelsen av kunskap baserad på vetenskap i dagens värld. Boken innehåller rikligt med praktiska exempel som visar diskursens kraft i medierna och i politiken, i bilder och berättelser, hemma, på jobbet och i skolan.

Boken riktar sig till studenter, forskare och lärare som är intresserade av diskursforskning. Boken lämpar sig även som lärobok på universitet och högskolor, framför allt inom områdena språk, kommunikations- och kulturforskning samt inom studier i samhällsvetenskaper och pedagogik.

Anne Mäntynen är forskare i finska och har varit professor i finska vid Helsingfors universitet och Jyväskylä universitet. Sari Pietikäinen forskar i språk och makt och är professor i diskursforskning vid Jyväskylä universitet. Boken är en ny, totalt uppdaterad och reviderad upplaga av *Kurssi kohti diskurssia*, som utkom 2009.

Selkokielen toimenpideohjelman. Selkokielen edistäminen Suomessa vuosina 2019–2022. [Ett åtgärdsprogram för lättläst. Främjande av lättläst i Finland åren 2019–2022] Red. Ulla Tiililä & Leevala Leskelä. Selkokeskus, Kehitysvammaliitto. Helsingfors 2019. 27 s.

Selkokielen toimenpideohjelman är ett åtgärdsprogram för lättläst och innehåller en översikt av olika metoder som kan bidra till att minska risken för språklig utslagning i Finland. Eftersom språket är närvarande i nästan allt det vi gör som privatpersoner och medlemmar i samhället, omfattar också åtgärdsprogrammet många olika områden. I programmet konstateras att lättläst bör främjas i myndigheters, organisationers och företags kommunikation och kundkontakter. Det bör produceras olika typer av lättläst material, litteratur och aktuell information. Det bör också bedrivas forskning i och utveckling av lättläst, och det bör finnas lättläst material som stöd för finländarnas vardag, studier och arbetsliv, läsning och deltagande. Det huvudsakliga syftet med åtgärdsprogrammet är att få lagstadgat stöd för lättläst. Publikationen finns tillgänglig på <https://selkokeskus.fi/wp-content/uploads/2019/02/Selkokielen-toimenpideohjelman-2019.pdf>.

Tandefelt, Marika (red.), 2019: Finländsk svenska från medeltid till 1860. Svenskan i Finland – i dag och i går III:1. Helsingfors: Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland. 416 s.

I den femte volymen i bokserien *Svenskan i Finland – i dag och i går* anläggs språkvetenskapliga, historiska, litteraturvetenskapliga och pedagogiska perspektiv på hur ett skriftsamhälle på svenska växer fram i Finland. Kyrkliga

och administrativa texter skrevs av ett fåtal, men när läs- och skrivkunnigheten spreds i befolkningen skapades allt fler texter såväl av nyttskäl som för nöjes skull. Nya genrer tillkom och en viss normering av skriftspråket blev nödvändig, vilket i sin tur så småningom påverkade talspråket. På avstånd från Sverige, i en ny politisk situation efter 1809, förändrades svenskans position och början till en trekamp mellan svenskan, finskan och ryskan kan skönjas.

Tandefelt, Marika (red.), 2019: Finländsk svenska från 1860 till nutid. Svenskan i Finland – i dag och i går III:2. Helsingfors: Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland. 460 s.

Den sjätte volymen i bokserien *Svenskan i Finland – i dag och i går* tar avstamp i 1860-talet, då många för såväl svenskan som finskan viktiga reformer genomfördes i landet. Intresset för den finländska svenskans särdrag vaknade, och grunden till dagens finlandssvenska språkvård lades kring sekelskiftet 1900. Man samlade in exempel på skiljaktigheter, och man diskuterade risken med att svenskan i Finland skulle avlägsna sig från svenskan i Sverige. Språket i skönlitteraturen och på teaterscenen väckte då särskilt intresse. Hundra år senare finns det fortfarande ett levande intresse för svenskan i Finland både i tal och i skrift, och språkforskarens verktygslåda innehåller fler redskap än förr.

Tidskriften Språkbruk. Helsingfors: Institutet för de inhemska språken. 52 s.

Språkbruk utkom med fyra nummer 2019. Bland de populäraste artiklarna 2019 var Charlotta af Hällström-Reijonens och Harriet Erikssons artikelserie om finlandismer, som ingick i varje nummer. Under året skrev de om finlandiserna *täckas, nog, hämta* och *lämna*.

I nummer 1/2019 ingick bland annat Janine Strandbergs artikel om vokaluttalet i finlandssvenskan, Anna Maria Gustafssons undersökning om pluralböjning i finlandssvenskan och Tove Lillsunds intervju med den svenske ”demokratiagenten” Barakat Ghebrehawariat. Nummer 2/2019 innehöll till exempel Per Boströms artikel om kärleksmetaforer, Martin Perssons artikel om spår av svenska i finskan och Bianca Holmbergs intervjuer med nordbor som har flyttat till Finland. Samiskan uppmärksammades också i två artiklar.

Dimitrios Kokkinakis och Maria Edström skrev om ålderism i Sverige i nummer 3/2019. Markus Söderman gav en inblick i språkanvändningen i online-spelen på internet, och Maria Andersson-Koski skrev om språkliga utmaningar i teckenspråkstolkarnas vardag. Niklas Källner skrev om kallprat och vilken funktion det fyller i olika situationer. I det sista numret för året fanns bland annat Gunilla Byrmans och Astrid Skoglund's artikel om hur kvinnor och män beskrivs i domar i Sverige, Bianca Holmbergs artiklar om hur projektet Språk-

ambassadörerna väcker finskspråkiga elevers motivation att lära sig svenska och Jan-Ola Östmans och Catharina Nyström Höögs artikel om varför det är viktigt att det också i fortsättningen publiceras vetenskapliga artiklar på svenska (och finska).

Wikner, Sarah, 2019: Svenskan i Helsingfors. Uppfattningar, perception och variation. Åbo: Åbo Akademi, Svenska språket, Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi. 106 s.

I doktorsavhandlingen undersöks den talade svenskan i Helsingfors på 2010-talet ur olika perspektiv. Fokus ligger på uppfattningar om den, på variation i faktiskt språkbruk och på förhållandet mellan uppfattningar och faktiskt språkbruk. I avhandlingen undersöks hur personer från Helsingfors med omnejd och från andra områden i Svenskfinland uppfattar svenskan i Helsingfors och vilka eventuella språkdrag de förknippar med den. De språkdrag som människor tenderar att förknippa med Helsingfors undersöks i sin tur i faktiskt språkbruk, i syfte att ta reda på hur uppfattningar och faktiskt språkbruk förhåller sig till varandra. Materialet består av intervjuer, lyssnartest och inspelningar av vardagsamtal.

Avhandlingen visar att svenskan i Helsingfors varken är eller uppfattas som homogen. Det finns inte *en* Helsingforssvenska, utan den svenska som talas i Helsingfors varierar. På basis av resultaten kan man urskilja tre sätt att tala svenska på, tre sociala stilar, men det förekommer sannolikt också andra sätt. De sociala stilarna kan snarast kopplas till den enskilda individens identitet och personliga erfarenheter.

Färöarna

Kristin Magnussen

Bugge, Edit og Jógvan í Lon Jacobsen, 2019: Hugburður til variatióin í føroyskum talumáli. I: *Íslenskt mál og almenn málfræði* 40, s. 97–117.

Artiklens forfattere har gennemført en sociolingvistisk undersøgelse af holdningen på Færøerne til det færøske talesprog.

Petersen, Hjalmar P., 2019: Adverbial Lexicalisation in Faroese. I: *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* 37, s. 269–287.

Forfatteren behandler adverbial leksikalisering i færøsk med eksemplet *onkrastaðni* [et eller andet sted].

Petersen, Hjalmar P., 2019: Christer Lindqvist: Untersuchungen zu den Gründungsdokumenten der färöischen Rechtschreibung. Ein Beitrag zur nordischen Schriftgeschichte. John Benjamins Publishing Company, 2018. I: *European Journal of Scandinavian Studies* vol. 49, bog 2, s. 12–14.

Dette er en recension af Christer Lindqvists bog fra 2018. Bogen er en undersøgelse af kilderne i forbindelse med den færøske retskrivnings oprindelse.

Petersen, Hjalmar P., 2019: Máldeyði og málskifti. I: *Frøði* 1, s. 32–36.

Sprogdød og sprogskifte på Færøerne behandles populærvidenskabeligt.

Petersen, Hjalmar P., 2019: Semantisk og syntaktisk styrede forandringer i færøske præpositionsfraser. I: *Íslenskt mál og almenn málfræði* 40, s. 73–96.

Artiklen omhandler nogle af forandringerne i det moderne færøske sprog, som styres af semantik og syntaks.

Island

Ágústa Þorbergsdóttir

Ágústa Þorbergsdóttir, Eygló Rúnarsdóttir, Hulda Valdís Valdimarsdóttir og Jakob Frímann Þorsteinsson (red.), 2019: Orðasafn í tómsundafræði.

Reykjavík: Félag fagfólks í frítímaþjónustu, Rannsóknastofa í tómsundafræði. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. 19 s.

En termsamling som er rettet mod studerende i fritidspædagogik.

Birna Arnbjörnsdóttir, Jón Ólafsson og Oddný Sverrisdóttir, 2019: Viðhorf háskólastúdenta til tungumálakunnáttu. I: Ásdís Magnúsdóttir og Rebekka Práinsdóttir (red.): *Milli mála* 11, s. 13–38.

Denne artikel handler om universitetsstuderendes holdning til sprogfærdigheder.

Heimir van der Feest Viðarsson, 2019: Félags-setningafræðilegar breytingar og tilbrigði í nítjándu aldar íslensku. – Tilurð og innleiðing opinbers málstaðals. Ph.d.-afhandling, Islands Universitet. 252 s.

I denne ph.d.-afhandling undersøges socio-syntaktisk variation og ændring i det 19. århundrede i islandsk. Fremkomst og implementering af et nationalt standardsprog.

Helga Hilmisdóttir (red.), 2019: Orð og tunga. Nr. 21. [Orð og sprog. Tidsskrift udgivet af Árni Magnússon-instituttet for islandske studier]. 188 s.

Dette bind af *Orð og tunga* indeholder seks artikler. Halldóra Jónsdóttir og Þórdís Úlfarsdóttir: Íslensk nútímamálsorðabók. Kjarni tungumálsins. Katrín Axelsdóttir: Áhrifsbreytingar í þágufalli nafnsins ‘Pórarinn’. Yuki Minamisawa: Metaphor and Collocation. The Case of REIÐI; Þórhalla Guðmundsdóttir Beck og Matthew Whelpton: Samspil máls og merkingar. Um litaheiti í íslensku táknmáli. Tinna Frímann Jökulsdóttir, Anton Karl Ingason, Sigríður Sigurjónsdóttir og Eiríkur Rögnvaldsson: Um nýyrði sem tengjast tölum og tækni. Ari Páll Kristinsson: Um greiningu á málstöðlun og málstefnu. Haugen, Ammon og Spolsky í íslensku samhengi.

Bindet indeholder desuden to bidrag: Steinþór Steingrímsson: Risamálheildin (en islandsk Gigakorpus: malheildir.arnastofnun.is) og Jóhannes B. Sigtryggsson: Nýjar reglur Íslenskrar málnefndar um greinarmerkjasetningu. Yfirlit yfir breytingar (Oversigt over de nye regler om tegnsætning fra Islandsk sprognævn).

Helga Hilmisdóttir, Magnús Hauksson, Veturliði Óskarsson og Þorsteinn G. Indriðason (red.), 2019: Dansað við Úlfar: nokkur spor stigin til heiðurs Úlfari Bragasyni sjötugum 22. apríl 2019. Reykjavík: Rauðhetta útgáfufélag. 80 s.

Dansað við Úlfar er et festskrift til professor Úlfar Bragason, udgivet i anledning af hans 70-års fødselsdag. Festskriftet indeholder 21 artikler, mange om islandsk sprog.

Jóhann Heiðar Jóhannsson (red.), 2019: Orðasafn í líffærafræði. 4. Taugakerfið. Enska – íslenska – latína. Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. 62 s.

En termsamling i anatomi (nervesystemet). Termsamlingen indgår i skriftserien *Íðorðarit Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum*.

Jóhanna Thelma Einarsdóttir, Anna Lís Pétursdóttir og Íris Dögg Rúnarsdóttir, 2019: Tíðni orða í tali barna. Háskólaútgáfan, Reykjavík. 533 s.

I denne bog undersøges frekvens af ord hos børn. Bogen viser, hvilke ord børnene er bekendt med, når de taler islandsk med voksne.

Katrín Axelsdóttir, 2019: Kettir og menn. Um orðasambönd á borð við köttur liðugur. I: *Skírnir* 193, s. 305–348.

I artiklen diskuterer Katrín Axelsdóttir, lektor ved Háskóli Íslands, ordforbindelser som ”köttur liðugur” og ”forkur duglegur” [”kat smidig” (være smidig som en kat) og ”arbejdshest dygtig” (være en driftig arbejdshest)].

Málfregnir 27. Islandsk Sprognævn's tidsskrift. 2019. 31 s.

I *Málfregnir* 27 publiceres resolutionen om det islandske sprogs status år 2019 og også fem af foredragene fra symposiet om sprogrøgt som blev afholdt 26. september 2019. Tidsskriftet indeholder desuden redegørelse for en parlamentarisk resolution om fremstød til fremme af islandsk som et offentligt sprog. Tidsskriftet er tilgængeligt på <http://islenskan.is/images/Malfregnir/malfregnir-2019-27-1-tbl.pdf>

Sigríður Sigurjónsdóttir, 2019: Ljáðu mér eyra. Framtíð íslenskunnar og málumhverfi ungra barna. I: *Skírnir* 193, s. 47–67.

I denne artikel diskuterer Sigríður Sigurjónsdóttir, professor i islandsk ved Háskóli Íslands, det islandske sprogs fremtid og unge børns sprogmiljø.

Norge

Dagfinn Rødningen

Berg, Ivar, 2019: Språket som vart norsk. Språkhistorie frå urnordisk til 1800-talet. Oslo: Universitetsforlaget. 144 s.

Boka er en innføring i norsk språkhistorie fra den urnordiske perioden fram til 1800-tallet, da de tradisjonelle dialektene fikk sin form. I tillegg gir forfatteren en innføring i språkhistorie som fagdisiplin. Boka er skrevet med sikte på norsk- og nordiskstudenter ved universitet og høyskoler i Norge. Ivar Berg er professor i nordisk språkvitenskap på Institutt for språk og litteratur ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU, i Trondheim.

Bjorvand, Harald og Fredrik Otto Lindeman, 2019: Våre arveord. Etymologisk ordbok. Oslo: Novus. 1604 s.

Dette er tredje utgave av en etymologisk ordbok fra 2000 som gir en svært grundig behandling av typiske arveord i norsk. Forfatterne trekker fram historisk beslektede former i de andre germanske og indoeuropeiske språkene. I behandlingen av arveordenes etymologi erstatter boka Hjalmar Falk og Alf Torps *Etymologisk ordbog over det norske og det danske sprog* fra årene 1903 til 1906. Den tredje utgaven er sterkt utvidet og inneholder mye nytt språkmateriale fra ulike indoeuropeiske språk, i tillegg til en rekke nye etymologier. Bjorvand er professor emeritus i germansk filologi fra Universitetet i Oslo. Lindeman er professor emeritus i sammenlignende indoeuropeisk språkforskning, også fra Universitetet i Oslo.

Blikstad-Balas, Marte og Kjersti Rognes Solbu (red.), 2019: Det (nye) nye norskfaget. Bergen: Fagbokforlaget. 230 s.

Boka er en tekstsamling om norskfaget i skolen slik det kan komme til å bli etter den store læreplanrevisjonen som går under navnet «fagfornyelsen». Blant spørsmålene som kommer opp, er hva som blir konsekvensene for kulturfaget og språkfaget norsk, og hvilken rolle nynorsken vil spille. Bidragsyterne dekker spekteret fra forskere til tidligere elever. Blikstad-Balas er professor ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo. Solbu er universitetslektor ved Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning ved NTNU.

Brøseth, Heidi, Kristin Melum Eide og Tor Åfarli (red.), 2019: Språket som system: Norsk språkstruktur. Bergen: Fagbokforlaget. 376 s.

Boka gir en grundig innføring i det norske språkssystemet. Den presenterer også ulike felt der språkssystemet inngår i en større sammenheng, så som norsk som andrespråk, grammatikkdidaktikk og sammenlignende grammatikk. Boka passer for alle som er interessert i norsk språk, men egner seg aller best som innføringsbok på universitets- og høgskolestudier i norsk og nordisk. Redaktørene forsker og underviser på Institutt for språk og litteratur ved NTNU i Trondheim.

Gunleifsen, Elin, 2019: DU som avhengig form. Oslo: Novus. 313 s.

Boka omhandler en studie forfatteren har gjennomført med 15 års mellomrom på de samme stedene og med informanter i samme aldersgruppe. Avhandlingen tar for seg utviklingen i bruken av DU som avhengig pronomenform i 2. person entall i talemålet på Agder i den sørligste delen av Norge. Gunleifsen er førsteamanuensis på Institutt for nordisk og mediefag ved Universitetet i Agder.

Farbrot, Audun, 2019: Skrivekoden. Ti nøkler til en god og effektiv tekst. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. 151 s.

I denne boka utdypes ti gode råd, eller «skrevenøkler», for å kunne skrive tekster som kommuniserer godt og effektivt. Forfatteren er fagsjef for forskningskommunikasjon ved Høyskolen Kristiania i Oslo.

Helset, Stig Jarle og Endre Brunstad (red.), 2019: Skriftkulturstudiar i ei brytingstid. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. 150 s.

Dette er første utgivelse i den nye vitenskapelige serien *Skriftkultur*. Boka gjør opp status for skriftkulturstudier som forsknings- og studiefelt. Den nynorske skriftkulturen får særlig oppmerksomhet. De sju artiklene retter seg mot studenter, forskere og andre som er opptatt av skriftkultur generelt og den nynorske skriftkulturen spesielt. Helset er førsteamanuensis i norsk språkvitenskap ved Høgskulen i Volda. Brunstad er professor i nordisk fagdidaktikk/språk ved Universitetet i Bergen og professor II ved Høgskulen i Volda.

Hoel, Kåre og Tom Schmidt, 2019: Bustadnavn i Østfold 18. Trøgstad. Oslo: Novus. 515 s.

Bustadnavn i Østfold, Trøgstad, er bind 18 i et verk som etter hvert vil omfatte alle kommuner i Østfold. Verket er en sterkt utvidet og revidert utgave av Oluf Ryghs *Norske Gaardnavne* (bind 1 Smaalenenes Amt, 1897). Rygh begrenset seg i all hovedsak til navn på matrikelgårdene, men nå er også

navn på andre bebyggelser tatt opp til drøfting, samtidig som gårdsnavnene gis fylldig behandling – både språklig og kulturhistorisk. Kåre Hoel, professor ved tidligere Norsk stadnamnarkiv, døde i 1989, men etterlot seg et stort innsamlet materiale som redigeres og utgis av Tom Schmidt, professor emeritus ved Universitetet i Oslo.

Hognestad, Jan Kristian, Torodd Kinn og Terje Lohndal (red.), 2019: Fonologi, sosiolingvistik og vitenskapsteori. Festskrift til Gjert Kristoffersen. Oslo: Novus. 334 s.

Festskriftet ble gitt ut i samband med at professor ved Universitetet i Bergen, Gjert Kristoffersen, fylte 70 år 13. august 2019. Boka er en samling artikler hvor bidragsyterne skriver om fagfelt der jubilanten har kommet med særskilte bidrag. Av redaktørene er Hognestad professor i språkvitenskap ved Universitetet i Stavanger, Kinn er professor i nordisk språkvitenskap ved Universitetet i Bergen, og Lohndal er professor i engelsk språkvitenskap ved NTNU.

Høigård, Anne, 2019: Barns språkutvikling. Oslo: Universitetsforlaget. 264 s.

Dette er en innføringsbok fra 2006 som viser hvordan barn gradvis tilegner seg språket gjennom dialog, fortelling og lek. Den er skrevet for studenter i barnehagelærer- og grunnskolelærerutdanning. Denne fjerde utgaven er oppdatert i tråd med ny forskning på fagområdet. Høigård har vært ansatt som førstelektor ved Universitetet i Stavanger.

Lindh, Knut, 2019: Bokmål-nynorsk ordbok. Oslo: Cappelen Damm. 496 s.

Dette er en ny og større utgave av en ordbok som kom første gang i 2010. Den inneholder mer enn 39 000 oppslagsord på bokmål med ekvivalenter på nynorsk. Den er ment å skulle gjøre det enklere å skrive nynorsk for folk med bokmål som hovedmål. Ifølge forlaget er det tillatt å bruke boka på eksamen i norsk i ungdomsskolen og den videregående skolen, men boka er foreløpig ikke godkjent til slik bruk av Språkrådet. Lindh er forfatter, journalist og oversetter og har vært forlagssjef i Scanbok forlag og sjefredaktør i Hjemmets bokforlag.

Michalsen, Bård Borch, 2019: Verbene som beveger verden. Oslo: Spartacus Forlag. 154 s.

Forfatteren skriver om verb der et kulturhistorisk perspektiv veksler med praktiske skriveråd og grammatikk. Boka er først og fremst rettet mot et voksent publikum. Michalsen er journalist og underviser i profesjonell kommunikasjon ved Universitetet i Tromsø.

Maal og Minne. Oslo: Novus.

Maal og Minne er et språkvitenskapelig tidsskrift som gis ut av Bymålslaget og kommer med to nummer i året. Det skal belyse blant annet norsk språk og dekker stort sett disiplinene innenfor det tradisjonelle nordiskfaget. Nåværende redaktører er professor Hans-Olav Enger ved Universitetet i Oslo og professor Ingvil Brugger Budal ved Høgskulen på Vestlandet. Hvert nummer inneholder anmeldelser av fagbøker og andre vitenskapelige utgivelser, i tillegg til fagartikler.

I nummer 1/2019 (134 s.) finner vi blant annet en artikkel av Jan Kristian Hognestad om variasjoner i et tradisjonelt småbyspråk som ikke uten videre kan settes i direkte sammenheng med sosial lagdeling. Vi finner også en artikkel om tonefall hos et utvalg norske bidialektale språkbrukere. Forfattere av artikkelen er Rikke van Ommeren og Perlaug Marie Kveen.

Fra nummer 2/2019 (202 s.) kan nevnes at Ingunn Indrebø Ims har skrevet en artikkel om a-ender og lokal indeks blant ungdommer i flerspråklige miljøer i Oslo. Infinitivmerkets status i mellomnorske kontrollkonstruksjoner er beskrevet av Endre Mørck.

Norsk Lingvistisk Tidsskrift. Oslo: Novus.

Norsk Lingvistisk Tidsskrift publiserer lingvistiske artikler og bidrag på norsk innenfor alle grener av språkvitenskapen. Redaktør i 2019 var professor Janne Bondi Johannesen ved Universitetet i Oslo. Tidsskriftet har bokanmeldelser i tillegg til fagartiklene og utgis med to nummer i året.

I nummer 1/2019 (165 s.) finner vi blant annet en artikkel av Sverre Stausland Johnsen der han stiller noen grunnleggende spørsmål om språkendring og norsk språkhistorie. En annen artikkel, skrevet av Karine Stjernholm, ser på variasjon i oslomål gjennom en analyse av to rap-tekster.

Nummer 2/2019 (128 s.) er et temahefte om grammatikalisering i nordiske språk.

Næss, Åshild, 2019: Global grammatikk. Språktypologi for språklærere. Oslo: Gyldendal. 272 s.

Dette er en omarbeidet og oppdatert utgave av en bok fra 2011, der grammatikk ses på i et globalt og funksjonelt perspektiv. Boka plasserer norsk grammatikk i en større sammenheng. Næss er professor i lingvistik på Institutt for lingvistik og nordiske studier ved Universitetet i Oslo.

Språknytt. Språkrådets tidsskrift. Oslo: Språkrådet. 36 s.

Språknytt er Språkrådets blad for alle språkinteresserte. Tidsskriftet tar tem-

peraturen på språksituasjonen i Norge og setter ord på alt fra samfunnsansvar og engelskpress til språkriktighet og ords betydning. Språknytt kommer ut fire ganger i året, både på papir og i elektronisk form. Bladet er gratis og har et opplag på 10 400 eksemplarer. Det legges også ut på Språkrådets nettsider og deles på sosiale medier. *Språknytt* inneholder intervjuer med mediefolk, forfattere, forskere og andre språkentusiaster som har meninger om språkets rolle i samfunnet, aktuelle saker om det som rører seg i språkverdenen, bakgrunnsstoff om alt som har med norsk språk å gjøre, og faste spalter om blant annet nyord, avløserord og svar på leser spørsmål.

I nr. 1/2019 handler det blant annet om tospråklige barn (engelsk i Norge), tegnspråk, norsk fagspråk, gratis ordbøker, nyord og stedsnavn.

I nr. 2/2019 handler det blant annet om engelske navn i Norge og skandinaviske navn i verden (IKEA), den norsktalende britiske ambassadøren i Norge, helsespråk, klarspråk og læremidler på riktig målform.

I nr. 3/2019 handler det blant annet om talegjenkjenning, intervju med digitaliseringsminister Nikolai Astrup, hjertespråket kvensk, minoritetsspråkene i Norge, metaforer og merittering av norske lærebøker.

I nr. 4/2019 handler det blant annet om norrønt på tv-skjermen (serien *Beforeigners*), intervju med kringkastingssjef Thor Gjermund Eriksen, samiske språk, språk i høyere utdanning og ordet *så*.

Statsspråk. Oslo: Språkrådet. 4 s.

Statsspråk – bladet for godt språk i staten – blir utgitt av Språkrådet og kommer ut med fire nummer i året. Bladet har et opplag på 15 000 og distribueres gratis til statsansatte og andre interesserte. Deler av bladet legges på Språkrådets nettsider, og hele bladet kan lastes ned som pdf-dokument fra www.sprakradet.no/statssprak. Statsspråk inneholder blant annet en hovedartikkel og et større oppslag med praktiske råd og tips («På plakaten»).

Nr. 1/2019 handler om valgfriheten i den norske rettskrivningen. *På plakaten* presenterer en forenklet oversikt over hvilke typer ord vi har i norsk.

I nr. 2/2019 får vi en presentasjon av klarspråksarbeidet til Utlendingsnemnda (UNE), vinneren av statens klarspråkspris 2018. *På plakaten* inneholder gode råd om hvordan vi kan unngå å skrive byråkratisk.

I nr. 3/2019 får vi høre om hvordan digitaliseringen fører til større oppmerksomhet om språk. Forkortinger er tema i *På plakaten*.

Nr. 4/2019 diskuterer hvilket ansvar kommunene skal ha for at innbyggerne deres får sine språklige rettigheter ivaretatt. I *På plakaten* får vi vite hvordan vi kan unngå ukritisk bruk av oversettelseslån fra engelsk.

Sørdal, Gøril Grov, 2019: Frå Mumletjønn til Gnuldrehei. Våre villaste og raraste stadnamn. Oslo: Spartacus Forlag. 200 s.

Forfatteren er journalist i NRK. Etter å ha jobbet med stedsnavn som emne i flere radio- og TV-program har hun skrevet denne boka om særpregede stedsnavn i Norge. Hun har tidligere skrevet en bok, *Nomino. Historia om norske stadnamn*, der hun går nærmere inn på stedsnavns betydning, alder og opphav.

Termposten. Oslo: Språkrådet.

[Termposten](#) er et elektronisk nyhetsbrev som kommer ut to ganger i året. Nyhetsbrevet informerer om hva som skjer på terminologifronten i Norge og andre steder. Det inneholder også stoff for alle som arbeider med eller interesserer seg for terminologi. Fra og med 2019 er Termposten universelt utformet og utgis som nettsider.

Nr. 1/2019 har blant annet stoff om norsk fagspråk i universitets- og høyskolesektoren, begrepsarbeid i offentlig sektor og konferansen Nordterm 2019.

I nr. 2/2019 kan vi blant annet lese om et nordisk seminar om begrepsarbeid og digitalisering og om lanseringen av *Maritim ordbok*.

Tvedt, Hans Andreas, 2019: Språkets løse fugler. En røff guide til faste uttrykk og utslitte fraser. Oslo: Cappelen Damm. 262 s.

Dette er en bok om frasenes og de faste metaforenes historie. Det er en populær framstilling av bruken av og opphavet til et større utvalg av forfatterens favorittuttrykk. Det er også eksempler på første gangs bruk i litteraturen. Tvedt arbeider som forlagsredaktør for fagbøker.

Tveito, Tone Jorunn (red.), 2019: På tvers. Ord og uttrykk frå Telemark. Skien: Telemark Mållag. 301 s.

Dette er en nyttgivelse av en bok fra 2004 med 20 000 innsamlede dialektord og -uttrykk fra Telemark. Et prosjekt i regi av Telemark Mållag har samlet inn bidrag fra barn, skoleklasser og privatpersoner i det daværende fylket Telemark.

Sápmi

Marko Marjomaa

Hermanstrand, Håkon, Asbjørn Kolberg, Trond Risto Nilssen & Leiv Sem, 2019: The Indigenous identity of the South Saami. Historical and political perspectives on a minority within a minority. Springer Nature Switzerland AG. 186 s.

Denna bok är en tvärvetenskaplig undersökning av det sydsamiska folket i Fennoskandia, en social och kulturell grupp som ofta förbises eftersom den är en minoritet inom den samiska minoriteten.

Hämäläinen, Mika & Jack Rueter, 2019: Finding Sami Cognates with a Character-Based NMT Approach. I: Arppe, A., Good, J., Hulden, M., Lachler, J., Palmer, A., Schwartz, L. & Silfverberg, M. (red.): *Proceedings of the 3rd Workshop on Computational Methods in the Study of Endangered Languages: (Volume 1) Papers*. Stroudsburg: The Association for Computational Linguistics, s. 39–45. 7 s.

Artikeln behandlar hur man kan använda så kallad neural maskinöversättning i samiskan.

Nygaard, Vigdis, Espen Carlsson & Berit Therese Nilsen, 2019: Utredning om forholdet mellom sørsamisk språk, kultur og næring. Norut rapport 3/2019. 66 s.

Utredningen tittar på och diskuterar förhållandena mellan det sydsamiska språket och sydsamisk kultur och industri i Snåsa, Røros, Trondheim och Elgå. Rapporten går också att läsa på <http://hdl.handle.net/11250/2641312>.

Samiskt språkcentrum, 2019: De samiska språken i Sverige 2018. Lägesrapport från Samiskt språkcentrum. Sametinget. 65 s.

Samiskt språkcentrum släpper årligen en lägesrapport över de samiska språken i Sverige. Situationen för de samiska språken beskrivs och värderas utifrån Unescos nio kriterier för att bedöma hur hotat ett språk är. Rapporten finns att läsa på <https://www.sametinget.se/146575>.

Sammallahti, Pekka, 2019: Láidehus sámegiela jietnadoahpa dutkamii. Publications of the Giellagas Institute. Volume 18. University of Oulu. 220 s.

Boken beskriver nordsamiskans ljudsystem och dess egenskaper på detaljerad nivå. Boken går också att läsa på <http://urn.fi/urn:isbn:9789526222578>.

Solbakk, Aage, 2019: Sámeigiella áiggiid čada. 1619–2019: Sámi čálligiela 400 jagi historjá. ČálliidLágádus, Kárášjohka. 128 s.

Boken beskriver historien bakom de samiska språkens ortografi från 1600-talet till 2019.

Svonni, Mikael, 2019: Davvisámi giellaoahppa. Ravda förlag. 277 s.

Davvisámi giellaoahppa är den första större grammatiken som är utgiven på nordsamiska och som tar upp nordsamiska ljud, former och meningar och där ordbildning är en viktig del.

Sverige

Gabriella Sandström

Andersson, Lars-Gunnar, 2019: Göteborgsgrammatik. Stockholm: Morfem. 227 s.

De svenska grammatikböckerna beskriver det enhetliga skriftspråket. Dialekterna däremot lever som talspråk, och där finns det variation. Till grammatiken räknas också uttalsmönstren. Professor Lars-Gunnar Andersson går igenom ett stort antal språkliga drag som finns i göteborgsdialekten men inte i standardsvenskan. Avslutningsvis behandlas synen på dialekten. Boken vänder sig till alla som är intresserade av dialekter i allmänhet och göteborgskan i synnerhet.

Bianchi, Marco, David Håkansson, Björn Melander, Linda Pfister, Maria Westman & Carin Östman (red.), 2019: Svenskans beskrivning 36. Förhandlingar vid trettiosjätte sammankomsten Uppsala 25–27 oktober 2017. Uppsala: Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet. 358 s.

Temat för Svenskans beskrivning var denna gång *Varför svenska?* Ambitionen var att på olika sätt belysa, problematisera och tydliggöra svenska språkets innebörd, roll och betydelse inom vetenskap, skola och samhälle. I denna volym publiceras i bearbetad form 27 av de föredrag som hölls vid sammankomsten. Den ger därmed en god överblick över aktuell forskning om svenska språket. Bland andra kan följande artiklar nämnas: Olle Josephson: *Varför svenska? Vad är glappet?* Samtalet om svenskan och forskningens uppgifter; Maria Bylin: *Variation är evigt ny. Svensk språkvårds förhållande till språkvetenskapliga beskrivningar av språkvetenskapen och av långvarig variation*; Jannika Lassus & Johanna Tanner: *Svenskan i det finländska affärlivet*; Lena Lind Palicki och Susanna Karlsson: *Kan dagens elever verkligen inte skilja på *de* och *dem*?*; Johanna Prytz: *Optionella objekt och gränsen mellan transitiva och intransitiva verb*; Kajsa Thyberg: *Det i svenskan – referentiellt eller icke referentiellt?*; Emma Sköldberg & Lena Wenner: *Amatörlexikografer – vilka, hur och varför?*

Publikationen finns tillgänglig på <http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1313414&dswid=-7956>.

Björkvall, Anders, 2019: Den visuella texten. Multimodal analys i praktiken. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur. 176 s.

I boken presenteras en modell för analys av visuella texter, alltså texter som innefattar både skrift och bilder. Ett av bokens syften är att presentera svenska termer och begrepp. Den innehåller många exempel från reklam och andra massmedietexter, läroböcker, tecknade serier och olika vardagstexter. Boken riktar sig till språk- och kommunikationsstudenter vid högskolor och universitet och till lärarstuderande. Också forskare, studenter som skriver uppsats och lärare har nytta av bokens svenska terminologi för multimodal analys av text.

Bylin, Maria & Jennie Spetz, 2019: Svenskan är den fasta inredningen. Språklig representation i det offentliga rummet. Rapporter från Språkrådet 11. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen. 47 s.

Rapporten ger en inblick i hur flerspråkigheten synliggörs i offentlig miljö i Sverige. Språkrådet har kartlagt vilka språk som syns på skyltar och anslag, på 14 vårdcentraler och 14 bibliotek, i 11 svenska orter. Undersökningen är ett led i Institutet för språk och folkminnens uppdrag att följa upp språklagen och att regelbundet undersöka användningen av svenska och andra språk i Sverige. Rapporten finns tillgänglig på www.isof.se/publikationer.

Dyslexiförbundet, 2019: 19 råd för att skriva begripligt. 85 s.

I projektet Begriplig text undersökte man vad som gör informations- och nyhetstexter lätta att läsa och förstå, särskilt för personer med lässvårigheter. Flera typer av undersökningar gjordes, bl.a. intervjuer, gruppdiskussioner, webbenkäter och filmning av ögonrörelser. Resultaten ringade in ett antal faktorer som var extra viktiga. Faktorerna rör både den grafiska utformningen och språket och presenteras i den här boken i form av 19 skrivråd. Boken finns tillgänglig på begripligtext.se/19-raden.

Engstrand, Olle, 2019: Hundra nyanser av indoeuropeiska. Om moderspråket och hennes döttrar. Stockholm: Morfem 196 s.

Författaren går igenom ljud och ord i de indoeuropeiska språken och visar både hur man kan rekonstruera ett gammalt, odokumenterat språk som urindoeuropeiskan genom att studera dotterspråken, och hur ”döttrarna” har utvecklats ur moderspråket.

Hasan, Baki (red.), 2019: Språkrådets svensk-romska omsorgsordlista. Fem olika utgåvor: på dialekten arli (53 s.), kale (56 s.), kelderash (51 s.), lovari (53 s.), polskromani (52 s.). Stockholm: Institutet för språk och folkminnen.

Språkrådets svensk-romska omsorgsordlista innehåller uppslagsord och fra-

ser på svenska och deras motsvarigheter på romska. Ordlistan innehåller den centrala terminologin inom vård och omsorg och finns i fem olika utgåvor: på dialekterna arli, kale, kelderash, lovari och polskromani. Målgruppen för ordlistan är dels tolkar och översättare, dels vårdanställda som kan lite eller ingen romska, men som ändå ibland behöver använda romska i sitt arbete.

Holmström, Ingela, Johanna Mesch & Krister Schönström (red.), 2019: Teckenspråksforskningen under 2000-talet. En översikt. Stockholm: Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet. 56 s.

I den här forskningsrapporten görs en översikt över svensk och internationell teckenspråksforskning under 2000-talet, med särskilt fokus på allmän språkvetenskap. Rapporten berör dock även kognitiv lingvistik, psyko- och neurolingvistik samt sociolingvistik. Dessutom fokuseras i varsitt avsnitt barns teckenspråk och inläring av teckenspråk som andraspråk.

Håkansson, Gisela, 2019: Tvåspråkighet hos barn i Sverige. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur. 208 s.

Boken är främst avsedd för högskolestudier i flerspråkighet. Den ger ett brett perspektiv på flerspråkighet i Sverige förr och nu och beskriver situationen för inhemska minoriteter, barn i invandrarfamiljer, barn som lär sig engelska i skolan och döva barn med teckenspråk och svenska.

Jacobsson, Katharina & Ann Skansholm, 2019: Handbok i uppsatsskrivande. För utbildningsvetenskap. Lund: Studentlitteratur. 160 s.

Författarna beskriver samtliga delar i en akademisk uppsats, förklarar hur uppsatsen görs logisk och stringent och redogör för akademiskt språk och akademisk text. Handboken innehåller en rad konkreta exempel hämtade från utbildningsvetenskap. Bokens fokus är examensarbeten inom utbildningsvetenskap, men de centrala resonemangen är relevanta även för andra utbildningar inom samhällsvetenskap.

Jersild, P.C., 2019: Skriv först. Fråga sen – manual för nybörjare. Stockholm: Albert Bonniers förlag. 166 s.

Efter mer än femtio års verksamhet som författare har P.C. Jersild nu samlat sina erfarenheter och skrivarråd i en handbok för nybörjare. Den innehåller 27 kapitel, däribland *Att börja*, *Att välja*, *Tempus*, *Jag berättare*, *Dialog*, *Tankar och drömmar*, *Karaktärer*, *Arbetsvanor* och sist men inte minst *Att skriva eller inte skriva?*

Johansson, Sverker, 2019: På spaning efter språkets ursprung. Stockholm: Natur & Kultur. 396 s.

En av historiens stora gåtor är var, när och varför människan började tala. Med hjälp av vetenskaper som arkeologi, neurologi, lingvistik och biologi kan man numera dra några slutsatser, avfärda vissa äldre hypoteser och formulera nya frågor om språkets ursprung, även om vi ännu är långt ifrån en lösning.

Kieliviesti. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 34 s.

Tidskriften *Kieliviesti* på och om finska och meänkieli kom ut med fyra nummer under 2019. Huvudartiklarna handlade om röstvård, kartläggning av frågor till språkrådgivningen i finska, svenskspråkiga lånord i finskan och nutida ordspråk i finskan. Illustratören Markku Huovila tecknar en bild med anknytning till innehållet i varje huvudartikel.

Några av artiklarna går att läsa på finska på Språkrådets webbplats: www.isof.se/kieliviesti. En svenskspråkig sammanfattning finns på www.isof.se/sprak/minoritetsprak/suomi-finska/finska/kieliviesti.html.

Klarspråk. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 4 s.

Klarspråk är en tidning med nyheter om klarspråksarbete i Sverige och andra länder som kommer ut fyra gånger per år.

Nr 1/2019 handlade om muntligt klarspråk. Marianne Sterner skrev om klarspråksgranskningen av direktionens tal på Riksbanken. Övriga artiklar handlade om Socialstyrelsens poddradio och hur berättelser kan användas för att förklara komplexa saker.

Nr 2/2019 hade temat goda exempel, där flera myndigheter berättade om hur de arbetar med klarspråk, som t.ex. informationsgrafik om statistik och tydligare mejl om tjänstepension. Årets vinnare av Klarspråkskristallen, Skatteverket, beskrev en framgångsrik metod där sakkunniga, jurister och språkkonsulter skriver texter gemensamt. Dessutom berättade Anne Isberg om sin undersökning av termen *kund* i myndigheters kommunikation.

Nr 3/2019 hade temat tillgänglig kommunikation och innehöll flera artiklar om resultaten från projektet Begriplig text. Utöver det skrev Tommy Olsson om den nya lagen om tillgänglighet till digital offentlig service.

I nr 4/2019 uppmärksammades att den svenska språklagen funnits i tio år. Fem organisationer berättade om vad lagen betytt för deras klarspråksarbete. Jennie Spetz skrev om sin undersökning av medborgares mejl till myndigheter i ärenden med koppling till språklagen.

Samtliga nummer finns tillgängliga på Språkrådets webbplats: www.isof.se/bulletinen.

Lindström, Fredrik 2019: 100 svenska dialekter. Stockholm: Bonnier Fakta. 320 s + ljudspelare.

Hur låter skånska? Varför låter göteborgare goa och glada? Och varför säger man i vissa delar av Sverige *ett apelsin*, när det borde heta *en apelsin*? Varför finns det över huvud taget dialekter? Boken tar med läsaren på en dialektresa genom hela Sverige, från sydligaste Skåne via nordligaste Norrland till den svenska som pratas i Finland i dag. Till boken hör en ljudmodul som gör det möjligt att lyssna på en dialekt samtidigt som man läser om den.

Linton, Magnus, 2019: Text & stil. Att skriva med vetenskap. Stockholm: Natur & Kultur. 239 s.

Text & stil är en skrivhandbok i essäform, där författaren delar med sig av strategier och reflektioner kring skrivandets hantverk. Boken vänder sig i första hand till forskare och experter som söker nya former för effektivt berättande och vill bli lästa av en bredare publik, men också till andra som förmedlar fakta, som lärare, redaktörer, kommunikatörer och journalister.

Ljung Egeland, Birgitta (red.), 2019: Klassrumsforskning och språk(ande). Rapport från ASLA-symposiet i Karlstad, 12–13 april 2018. Karlstad: Karlstads universitet. 331 s.

Den svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap (ASLA) arrangerar regelbundet symposier vid olika svenska lärosäten där svenska och utländska deltagare möts. Temat för ASLA-symposiet 2018 var *Klassrumsforskning och språk(ande)*, på engelska *Classroom research and language/languageing*. I konferensvolymen representeras fjorton av de bidrag som presenterades vid symposiet och som på olika sätt anknyter till temat.

Loenheim, Lisa, 2019: Att tolka det sammansatta. Befästning och mönster i första- och andraspråktalares tolkning av sammansättningar. Göteborg: Göteborgs universitet. 274 s.

Doktorsavhandling om hur första- och andraspråktalare av svenska tolkar sammansatta ord, närmare bestämt nominala och adjektiviska sammansättningar.

Lundin, Katarina, 2019: Språkets byggstenar. Grammatik och textarbete för lärarstuderande F–6. Lund: Studentlitteratur. 150 s.

Författaren presenterar det svenska språkets grammatik som en uppsättning analysredskap som kan användas i ett språkutvecklande arbete. Boken innehåller teoretiska beskrivningar av svenska språkets struktur och har även ett tydligt praktiskt anslag genom många exempel från elevers texter. Bok-

en riktar sig i första hand till lärare i grundskolans tidigare år men också till språk-, läs- och skrivutvecklare samt till specialpedagoger.

Lyxell, Tommy, 2019: Med blick på modersmålet. Om språksituationen för hörande barn till döva och modersmålsundervisningen i svenskt teckenspråk. Rapporter från Språkrådet 9. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen. 40 s.

Rapporten består av tre delar: en kunskapssammanställning om språksituationen för hörande barn till döva, en bakgrundsbeskrivning om hörande barns möjligheter att lära sig svenskt teckenspråk och resultatet av en enkätundersökning om teckenspråkiga föräldrars syn på modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk för sina hörande barn.

Målgrupper för rapporten är pedagogisk personal som kommer i kontakt med hörande barn till döva föräldrar, utbildningsansvariga, utredare och andra beslutsfattare på utbildningsområdet. Rapporten finns tillgänglig på Språkrådets webbplats www.isof.se/publikationer.

Lövestam, Sara, 2019: Riddar Kasus hjärta och andra sagor om grammatik. Stockholm: Piratförlaget. 139 s.

Författaren och språkvetaren Sara Lövestam, med en bakgrund som lärare i svenska för invandrare, har tidigare skrivit flera populärvetenskapliga böcker om grammatik. I sin nya bok presenterar hon ett antal grammatiska fenomen i sagoform, bl.a. Sagan om substantivet och språkpolisen, Sagan om vilden i Positionsschemat och Sagan om den introverta interjektionen.

Malmgård, Sofia & Morena Azbel Schmidt, 2019: Sveriges språkflora. Handbok för ett flerspråkigt samhälle. Stockholm: Morfem. 215 s.

Handboken *Sveriges språkflora* innehåller fakta om drygt 40 av de närmare 200 språk som talas i Sverige. Den innehåller bl.a. uppskattningar av antalet talare av språket i Sverige, andra upplysningar samt textprov. Här finns också ett kapitel om vad man bör tänka på vid layout av språk med annan skrivriktning än vänster till höger eller annan teckenuppsättning än den latinska. Boken vänder sig till alla som arbetar i det flerspråkiga Sverige och främst till dem som anlitar tolk eller översättare eller som planerar informationsinsatser på flera språk.

Melander, Björn, Gustav Bockgård, Sofie Henricson & David Håkanson (red.), 2019: Språk och stil Årgång 29 NF 2019. Tidskrift för svensk språkforskning NF 29. Uppsala: Institutionen för nordiska språk. 292 s.

Den årliga tidskriften *Språk och stil* innehåller språkvetenskapliga artiklar och recensioner av språklitteratur. I årgång 29 finns bl.a. följande artiklar: Klara Bertils & Simon Magnusson: Att koka ihop ett beslut. En multimodal interaktionsanalys av gemensamt beslutsfattande i vardagen; Ingela Tykesson, Linda Kahlin & Mihaela Oana Romanitan: Utvecklingen av interaktionell kompetens hos läkare som lär sig svenska; Ulla Stroh-Wallin: Gällande *gällande* och andra avseendemarkörer; Jenny Nilsson & Susanne Nylund Skog: Dialekter, platser och identiteter. Här recenseras bl.a. Maria Fremers avhandling *Tilltal i reklamfilm* och Catrin Norrbys & Gisela Håkanssons bok *Samtal om svenska*. Tidskriften avslutas med en minnesteckning om professor emeritus Bengt Nordberg (1936–2019).

Publikationen finns tillgänglig på <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-399926>.

Melin, Lars, 2019: Stil – språkets svårfångade signalsystem. Stockholm: Morfem. 221 s.

Det är inte bara vad som sägs som är avgörande, utan också hur. I *Stil – språkets svårfångade signalsystem* undersöker Lars Melin fenomenet stil. Allt kan sägas på olika sätt och det får skiftande effekter, vilket han också ger olika exempel på. Boken består av 19 kapitel där författaren undersöker stil utifrån olika perspektiv. Läsaren får vara med och leka "textdetektiv" och lista ut vilken deckarförfattare som skrivit en viss text.

Müller, Christiane, 2019: Permeable islands: A contrastive study of Swedish and English adjunct clause extractions. Lund: Lunds universitet. 283 s.

Doktorsavhandling. I sitt avhandlingsprojekt har Christiane Müller bl.a. undersökt extraktioner ur syntaktiska öar (satsflätor) i de fastlandsskandinaviska språken.

Neumüller, Kristina & Elin Pihl (huvudred.), Sofie Laurine Albris & Jesper Hansen (red.), 2019: Bebyggelsenamnens dynamik. Handlingar från NORNA:s 47:e symposium i Lund 11–12 maj 2017. With summaries in English or German. Uppsala: Namnarkivet i Uppsala, Institutet för språk och folkminnen, i samarbete med NORNA-förlaget. 97 s.

Bebyggelsenamnens dynamik var temat för ett nordiskt namnforskar-symposium som anordnades i Lund 2017. I denna rapport presenteras sju artiklar som bygger på de föredrag som hölls under symposiet: Peder Dam: Bebyggelseslag i det danske navnemateriale; Vidar Haslum: Klassificering av yngre bo-

stedsnavn; Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen: Nordvestsjælland -*tved*-navne – og deres onomastiske og bebyggelseshistoriske karakteristika; Kristina Neumüller: Beläggens dynamik; Line Sandst: Onomastisk skalareduktion; Sofie Laurine Albris & Peder Dam: Status og perspektiver på de danske *-lev*-navne och Ola Svensson: De skånska *-löv*-namnen.

Rapporten finns tillgänglig på www.isof.se/publikationer.

Nilsson, Jenny, Susanne Nylund Skog & Fredrik Skott (red.), 2019: Sånt vi bara gör. Stockholm: Carlssons i samarbete med Institutet för språk och folkminnen. 313 sidor.

Detta är en bok om kulturellt och socialt betingade vardagshandlingar. I 91 korta texter ger forskare inom humaniora exempel på sånt vi bara gör utan att fundera över. Det handlar t.ex. om språkets artighetsregler, om sårskrivningar och om nya sätt att avsluta en köpdialog. Boken passar som diskussionsunderlag i studiecirkel liksom i gymnasie-och högskolans undervisning med kultur och språk i fokus.

Nyström, Staffan, Eva Nyman & Inge Særheim (red.), 2019: Namn och bygd. Tidskrift för nordisk ortnamnsforskning, nr 107. Kungl. Gustav Adolfs Akademien. 156 s.

Namn och bygd är den äldsta tidskriften specialiserad på namnforskning och ledande i Norden vad gäller ortnamnsforskning. Den utkommer med ett nummer per år och innehåller artiklar, recensioner samt en årlig krönika om namnforskningen i Norden.

Ohlsson, Kristina, 2019: Skrivboken. En bästsäljande spänningsförfattares samlade råd. Stockholm: Piratförlaget. 328 s.

Spänningsförfattaren Kristina Olsson berättar om vad hon lärt sig om skrivandets konst och hur vägen från debutant 2009 till bästsäljande heltidsförfattare sett ut. I boken ger hon också konkreta råd till den som vill bli författare.

Sangfelt, Adrian, 2019: Syntaktiska strukturer i tiden. OV- och bisatsledföljd i svenskans historia. Uppsala: Uppsala universitet. *Studia philologiae Scandinavicae Upsaliensia* 20. 332 s.

Doktorsavhandling om ett komplex av ordföljder som försvunnit under det svenska språkets historia. Adrian Sangfelt har studerat hur det går till när ordföljder som t.ex. "en bok läsa", i stället för "läsa en bok", och "läsa kunna"

försvunnit från svenskan och försöker förklara varför det hände och sätta det i relation till andra besläktade språk. I de andra nordiska språken har precis samma utveckling skett.

Skott, Fredrik & Mathias Strandberg (red.), 2019: Svenska landsmål och svenskt folkliv. Tidskrift Årg. 141. Uppsala: Kungl. Gustav Adolfs Akademien. 251 s.

Denna utgåva innehåller bl.a. artiklar av Alexander Mankov om slaviska lånord i svenskan i Gammalsvenskby; Susanne Nylund Skog: Från Småland till Michigan, och tillbaks igen. Verklighetens fiktiva platser i en svenskamerikans berättelser, och Erik Magnusson Petzell: Automatisk transkribering av landsmålstext. Tidskriften finns tillgänglig på <http://gustavadolfsakademien.se/tidskrifter/bok/svilm-2018>.

Spetz, Jennie, 2019: Språklagen och medborgaren. En undersökning av medborgarmejl. Rapporter från Språkrådet 10. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen. 48 s.

Hur uppfattar medborgarna språklagen? Och var finns utmaningarna när det gäller dess implementering? I rapportens två delar undersöks den svenska språklagen på djupet, som ett led i Institutet för språk och folkminnens uppdrag att följa upp språklagen. I den första undersökningen görs en analys av språklagen utifrån ett juridiskt perspektiv. Den andra undersökningen är en analys av e-post från medborgare till myndigheter. Rapporten finns tillgänglig på www.isof.se/publikationer.

Språktidningen. 84 s.

Under 2019 har åtta nummer av tidskriften Språktidningen kommit ut. I varje nummer finns populärvetenskapliga artiklar, krönikor och reportage om svenskan och andra språk och många andra språkvetenskapliga ämnen samt svar på läsares språkfrågor.

Artiklarna har bland annat tagit upp följande ämnen: nyorden i svenskan 2018, Twitterspråket, jiddisch, språket i kontaktannonser, språkpsykologi och hur vårt sätt att uttrycka oss kan avslöja hur vi mår, om god svenska och hur synen på vad som är fult och fint språk har förändrats, om stamning och strategier för att undvika att stamma, hur vuxna pratar med spädbarn, om debatten om pronomenvalet – *de*, *dem* eller *dom*?, om förslaget till nytt (och mer inkluderande) bokstaveringsalfabet, om särskrivningar, lönnrunor, japanska lånord i kökssvenskan, tankstreckets funktion, *benim* – möjligen ett nytt pronomen i

svenskan, och avslutningsvis en artikel om 1001 ord som är på väg att försvinna ur svenskan och hur läsarna kan bidra till att rädda dem.

Strömquist, Siv, 2019: Skiljeteckensboken. Skiljetecken, skrivtecken och typografiska grepp. Andra upplagan. Stockholm: Morfem. 248 s.

I den nya upplagan av *Skiljeteckensboken* får läsaren lära sig mer om skiljetecknens användning. Ska det vara stor eller liten bokstav efter kolon? Kan man använda en emoji i stället för punkt eller var bör punkten placeras? I boken finns ett nyskrivet avsnitt om semikolons betydelse och användning. Här finns också en snabbguide om hur man ska välja skiljetecken när flera alternativ verkar likvärdiga men kanske inte är det.

Strömquist, Siv, 2019: Uppsatshandboken. Råd och regler för utformningen av examensarbeten och vetenskapliga uppsatser. Sjunde upplagan. Lund: Studentlitteratur. 180 s.

Uppsatshandboken ger råd och stöd åt studerande vid universitet och högskolor som ska skriva pm, rapporter, uppsatser och examensarbeten. Denna nya upplaga har anpassats till gällande skrivregler, och informationen om det vetenskapliga skrivandets teknikaliteter har utökats och förtydligats.

Utredningen om modersmål och studiehandledning på modersmål i grundskolan och motsvarande skolformer, 2019: För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering. Modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. Stockholm: Norstedts Juridik. 409 s.

Betänkande från utredningen, som redovisar uppdraget att kartlägga behovet av åtgärder för undervisningen i modersmål och studiehandledningen på modersmål. Statens offentliga utredningar (SOU 2019:18). Betänkandet finns tillgängligt på www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/05/sou-201918/.

Wallerman, Stig, 2019: Odödliga ord och deras historia – 500 citat från antiken till Astrid Lindgren. Bromma: Ordalaget Bokförlag. 380 s.

Författaren har samlat ord och citat som blivit bevingade. Citat och upphovsperson presenteras, liksom bakgrund och anekdotiska texter som ger oss historisk kunskap och kuriosa. Här finns bevingade ord från Bibeln och runstenar, från kungar och politiker, från diktare och allmoge. Boken är upplagd kronologiskt och illustrerad.

Adresser till språknämnderna i Norden 2020

Dansk Sprognævn, www.dsn.dk
Adelgade 119 B
DK-5400 Bogense
Danmark

Málráðið, www.malrad.fo
Handan Á 5
FO-100 Tórshavn
Färöarna

Institutet för de inhemska språken, www.sprakinstitutet.fi/sv
Hagnäskajen 6
FI-00530 Helsingfors
Finland

Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, www.arnastofnun.is
Skrifstofa Árnagarði
Við Suðurgötu
IS-101 Reykjavík
Island

Oqaasileriffik, www.oqaasileriffik.gl
Postboks 980
DK-3900 Nuuk
Grönland

Språkrådet, www.sprakradet.no
Postboks 1573 Vika
NO-0118 Oslo
Norge

Språkrådet, www.isof.se/sprakradet
Box 20057
SE-104 60 Stockholm
Sverige

Sámi Giellagáldu, www.giella.org
Sajos
FI-99 870 Anár
Finland

Nätverket för
språknämnderna i Norden

Språk i Norden är en årsskrift som språknämnderna i Norden publicerar sedan 1970. I denna utgåva finns en översikt över publikationer och ordböcker som givits ut i de nordiska länderna under det gångna året.

Språk i Norden
Språkrådet
Box 20057
SE-104 60 Stockholm
Telefon: +46 200 28 33 33, +46 73 558 60 82
E-post: gabriella.sandstrom@isof.se